

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28, Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova, articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

Semnatarii sesizării
Deputați în Parlamentul Republicii Moldova:

Data:
26 aprilie, 2021

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. Numele/Denumirea: **Dinu**
2. Prenumele: **Plîngău**
3. Funcția: **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
4. Adresa: **Chișinău, str. Constructorilor 84, ap. 58**
5. Tel./fax: **069302123, plingaudinu@gmail.com**

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta sesizare, în temeiul prevederilor art. 135 alin. (1) lit. "a" din Constituție, art. 4 lit. "a" din Codul Jurisdicției Constituționale se solicită exercitarea controlului de constituționalitate în privința:

- *Hotărârii Parlamentului privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121/2019 privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 133 din 23 aprilie, 2021.*
- *Hotărârea Parlamentului privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 135 din 23 aprilie, 2021.*

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Circumstanțele de fapt

1. La data de 23 aprilie 2021, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat ***Hotărârea privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 133 din 23 aprilie 2021 și Hotărârea Parlamentului privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 135 din 23 aprilie 2021.***
2. În această zi, majoritatea parlamentară, făcând abuz de poziția dominantă din Parlament a recurs la mai multe încălcări ale Constituției Republicii Moldova, motivându-și hotărârile exclusiv politic, fără a medita asupra consecințelor negative ale acestor abuzuri clare.

3. Ordinea de zi a ședinței plenare propusă pentru ziua de 23 aprilie, nu prevedea asemenea subiecte. În aceeași zi, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova, susținuți de colegii lor din majoritatea parlamentară Partidul „ȘOR” au înregistrat un proiect de Hotărâre privind adoptarea declarației Parlamentului pentru constatarea caracterului captiv al Curții Constituționale. În aceeași zi, a fost convocată ședința Comisiei Juridice, Numiri și Imunități și inclus proiectul pe ordinea de zi. Astfel, și-au manifestat intenția de a ataca prin declarații politice imaginea Curții Constituționale.
4. În aceeași zi, fără ca agenda parlamentară să prevadă asemenea subiecte, majoritatea parlamentară a inclus alte două proiecte, subiectele cărora depășesc vădit atribuțiile parlamentului.
5. Astfel, folosindu-se de poziția dominantă în Parlament, majoritatea Parlamentară a efectuat un atac asupra Curții Constituționale, contrar prevederilor constituționale și declarând politic că a fost capturată de cineva Curtea Constituțională, au adoptat alte două hotărâri ale Parlamentului, care în esență presupun:
 - Ridicarea mandatului de judecător a doamnei Domnica Manole (proiectul 133/2021);
 - Numirea în funcție de judecător al Curții Constituționale a domnului Boris Lupașcu (proiectul 135/2021).
6. În mod discreționar, fără proiect de hotărâre, în baza unei propuneri verbale din partea unui deputat s-a propus modificarea componenței nominale ale Biroului permanent al Parlamentului
7. Astfel, prin această propunere, deși era destul de neclar ce se votează întrucât votul s-a produs în lipsa vreunui proiect și în condiții tensionate, în care deputații din opoziție protestau față de abuzurile majorității, Biroul permanent al Parlamentului a fost modificat după cum urmează:
 - S-a propus includerea unui membru din partea Grupului parlamentar „Pro-Moldova”;
 - S-a propus includerea unui membru din partea Grupului „Pentru Moldova”;
 - S-a dispus reducerea unui membru din Biroul permanent din partea Frațiunii Partidului Democrat din Moldova.
8. Prin acest abuz de poziție dominantă, majoritatea parlamentară a încălcat nu doar Regulamentul Parlamentului, un set de acte normative, dar și Constituția Republicii Moldova (art. 1 alin. (3), art. 6, art. 134, art. 137).

Admisibilitatea sesizării

9. Prezenta sesizare este depusă în conformitate cu art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XII din 13

decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1), lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale.

10. Luând în calcul faptul că Hotărârile contestate nu au fost promulgate și publicate în Monitorul Oficial, menționăm că potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 9/2014, „*orice subiect cu drept de sesizare poate contesta la Curtea Constituțională o lege nepublicată în Monitorul Oficial*”.
11. Menționăm că Hotărârile contestate, votate cu grave încălcări ale Regulamentului Parlamentului și prevederilor Constituționale, au produs un abuz și un fapt ce discreditează instituția parlamentară.
12. Prin cele expuse mai sus, Hotărârile contestate sunt admisibile sub aspectul controlului de constituționalitate.

Acuzații de neconstituționalitate

13. În circumstanțele speței, expuse *supra* acuzațiile de neconstituționalitate a intervenției legislative a Parlamentului în modificarea componenței nominale a Curții Constituționale, fără a respecta legalitatea, s-a intervenit asupra independenței și inamovibilității judecătorilor constituționali, fără a ține cont de prevederile legale, cât și constituționalitatea reglementărilor ce nu-i permit Parlamentului să adopte asemenea tipuri de acte, care reprezintă în esență un abuz al deputaților din majoritatea parlamentară.
14. Or, acuzațiile de neconstituționalitate se referă la procesul de examinare și adoptare a actului, cât și la însăși obiectul reglementărilor ce au fost votate.

A. Încălcarea principiului legalității

15. În accepțiunea Curții Constituționale, principiul legalității are drept consecință obligativitatea respectării legilor, inclusiv de către forul legislativ suprem al statului, această exigență fiind impusă nu doar indivizilor sau persoanelor juridice private, ci și autorităților și instituțiilor publice. În măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, este important ca aceștia să acționeze în limita atribuțiilor care le-au fost acordate. (HCC 22/2015)
16. Urmând logica exigențelor de constituționalitate impuse în raport cu exercitarea prerogativelor constituționale ale Parlamentului, în speță cu ocazia modificării unor acte normative, Parlamentul a avut obligația constituțională desprinsă din interpretarea art. 1 alin. (3) din Constituție, dată de CC în jurisprudența sa constantă, de a se conforma propriilor reglementări legislative privind activitatea de legiferare.

17. Potrivit prevederilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 100 cu privire la actele normative, prezenta lege definește regulile de exercitare de către Parlament a atribuțiilor constituționale exclusive de legiferare.
18. Or, Legea nr. 100 definește noțiune de legalitate constituțională în sensul art. 1 alin. (3) din Constituție a procesului de legiferare, obiect al prezentului control de constituționalitate solicitat Înaltei Curți, în privința conformității "tehnicii legislative" de care a făcut uz Parlamentatul, mai exact majoritatea parlamentară în scopul de a modifica componența nominală a Curții Constituționale, obligației constituționale a Parlamentului de a se conforma normelor constituționale privind respectarea principiului legalității în calitatea sa de valoare fundamentală a unui stat democratic.
19. Potrivit jurisprudenței CC, orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului (HCC 13/2015), Hotărârile în cauză nefiind o excepție în acest sens.
20. Prin reglementările de tehnică legislativă, legiuitorul impune o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvată ale fiecărui act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară (HCC 19/2012 §99).
21. Precizăm că forul legislativ se conduce în activitatea sa de Regulamentul propriu, stabilit în conformitate cu art. 64, alin. (1) din Constituție.
22. Potrivit Hotărârii CC nr. 28/2020, prin care a fost interpretat art. 64, alin. (1) și art. 72, alin. (3) lit. c) din Constituție, este interzis Parlamentului să stabilească un regulament temporar pentru examinarea proiectelor de legi și a amendamentelor, fără modificarea Regulamentului Parlamentului, adoptat prin lege organică.

Încălcarea art. 6 coroborat cu art. 134 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova

23. Separația și colaborarea puterilor, principiu consacrat în art. 6 din Constituția Republicii Moldova, introdus întru respectarea principiilor democratice spre care tinde Republica Moldova ca stat.
24. În Republica Moldova, conform constituției, puterile se identifică astfel:
 - Puterea legislativă (Parlamentul);
 - Puterea executivă (Președintele Republicii Moldova, Guvernul și administrația publică);

- Puterea judecătorească (judecătoriile, Curțile de Apel, Curtea Supremă de Justiție).
25. Între puterile menționate trebuie să existe un echilibru, care reprezintă o condiție și o garanție a respectării libertăților, un impediment al provocării unor abuzuri de putere sau al acaparării puterii într-un singur pol de decizie pentru a abuza de această putere.
 26. Acest echilibru, conform prevederilor constituționale se realizează prin stabilirea atribuțiilor fiecărei puteri și separația lor strictă, prin stabilirea unor mijloace de control.
 27. Realizarea principiului separației și colaborării puterilor de stat este asigurată, conform art. 134 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, de către Curtea Constituțională.
 28. Astfel, Curtea Constituțională îndeplinește funcția de mediator al puterilor. Cu atât mai grav, că în conflictul politic existent, unul din actorii politici implicați în acest conflict, încearcă să atragă de partea sa mediatorul puterilor în stat, Curtea Constituțională prin modificarea componenței nominale ale Curții. Astfel, se produce un atac asupra principiului separației și colaborării puterilor în stat, consfințit în art. 6 și 134 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova.

Încălcarea art. 7 din Constituția Republicii Moldova

29. Constituția Republicii Moldova este Legea Supremă. Nicio lege și niciun act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.
30. Din punct de vedere al forței juridice, constituția este superioară tuturor legilor, situându-se în vârful piramidei tuturor actelor normative. Constituția servește drept reper pentru aprecierea validității tuturor actelor și faptelor juridice.
31. În sistemul nostru de drept, supremația legii și constituției a fost ridicată la nivel de principiu constituțional prin prisma faptului că anume Constituția:
 - Legitimează puterea;
 - Conferă autoritate guvernaților;
 - Determină funcțiile și atribuțiile autorităților publice;
 - Consacră drepturile și libertățile fundamentale;
 - Indică sensul și scopul activității statale;
 - Garantează esența ordinii de drept;
 - Este reperul decisiv pentru apreciere validității tuturor actelor și faptelor juridice.
32. Astfel, prin adoptarea Hotărârilor de parlament contestate, majoritatea parlamentară, prin abuz, a neglijat prevederile constituționale și a atentat la

valorile protejate de Constituția Republicii Moldova, astfel încălcând grav principiul consfințit în art. 7 din Constituția Republicii Moldova.

Încălcarea art. 134 alin. (2) coroborat cu art. 136 alin. (1) și 137 din Constituția Republicii Moldova

33. Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției, potrivit art. 134 alin. (2) din Constituție.
34. Potrivit art. 136 alin. (1), Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.
35. Potrivit art. 137 din Constituție, Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.
36. Prin cele relatate supra, Curtea Constituțională este unicul organ de jurisdicție constituțională autonom și independent de puterea legislativă, executivă și cea judecătorească, întru exercitarea rolului său constituțional de a fi mediatorul acestor puteri.
37. Acest rol al Curții Constituționale îi revine întru respectarea principiului statului de drept, garantarea supremației Constituției, asigurarea principiului separațiilor puterilor în stat, garantarea responsabilității statului față de cetățean și cetățeanului față de stat.
38. Astfel, potrivit art. 1 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 134 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, Curtea este unica autoritate de jurisdicție constituțională. Întru respectarea acestui echilibru între puterile în stat, merită de evidențiat modul de numire a judecătorilor Curții Constituționale și anume, participarea celor trei puteri în desemnarea judecătorilor, câte 2 de la fiecare putere, legislativă, executivă și judecătorească.
39. Principiile de organizare și funcționare a Curții, adică independența și inamovibilitatea judecătorilor, procedurile prin care se exercită atribuțiile ei se aseamănă trăsăturilor judecătorilor, prin intermediul cărora se soluționează conflictele de lege.
40. Prin prisma art. 134 alin. (2), menționăm că Curtea Constituțională nu este o putere în stat și nici nu deține vreuna din funcțiile puterii legislative, executive sau judecătorești. Respectiv, orice încercare de a atrage Curtea Constituțională de partea vreuneia dintre puteri, în special în timpul unui conflict între puterea legislativă și cea executivă (Parlament și Președinte), prin modificarea componenței nominale a Curții, sunt acte de abuz neconstituționale. Or, Curtea prin esența sa este un arbitru și mediator între aceste instituții. Curtea Constituțională este o autoritate publică, ce sprijină buna funcționare a puterilor în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc.

41. Judecătorii Curții sunt inamovibili pe durata mandatului pentru care au fost numiți. Pentru părțile aflate într-un litigiu constituțional, independența judecătorilor constituționali înseamnă imparțialitate, garantată de legislația cu privire la justiția constituțională.
42. Conform legii cu privire la Curtea Constituțională, art. 18, mandatul judecătorului Curții poate înceta doar în anumite cazuri:
 - Expirarea mandatului;
 - Demisie;
 - Ridicare a mandatului;
 - Deces.
43. Astfel, legislația Republicii Moldova stabilește garanții, care nu permit organelor ce au numit judecătorii la Curtea Constituțională să-i elibereze din funcție sau să-i suspende. Participarea altor autorități la procedura de ridicare a mandatului judecătorilor Curții ar afecta considerabil independența acestora.
44. Respectiv, modul și actul în sine prin care au fost adoptate de către Parlament cele două Hotărâri prin care a fost pe de o parte retras mandatul de judecător al Curții, a doamnei Domnica Manole, iar pe de altă parte numit în calitate de judecător domnul Boris Lupașcu este un act neconstituțional an initio.
45. Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului și se supun numai Constituției. Ei nu pot fi trași la răspundere pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului.
46. Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului. Mandatul de judecător durează 6 ani, se suspendă sau se ridică numai în cazul stabilit de lege.
47. Astfel, actul prin care Parlamentul Republicii Moldova a ridicat mandatul de judecător al Curții Constituționale este unul în afara legii și urmează a fi declarat neconstituțional, întrucât reprezintă un atac la adresa independenței Curții Constituționale și o încercare de a implica un arbitru neutru într-un conflict între cele două puteri ale statului: executivă și legislativă.
48. Potrivit art. 13 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, judecătorii Curții nu pot fi trași la răspundere pentru opiniile și voturile exprimate în exercitarea mandatului. Respectiv, actul prin care Parlamentul a intenționat să înceteze mandatul de judecător a doamnei Domnica Manole pentru votul exprimat în timpul exercitării mandatului este unul ce contravine legislației.
49. Potrivit art. 14 al Legii cu privire la Curtea Constituțională și art. 9 din Codul jurisdicției constituționale, judecătorul nu poate fi eliberat sau suspendat prin voința arbitrară a unei autorități publice, decât în condițiile legii. Acest lucru vine să legitimeze principiul constituțional prin care se descrie inamovibilitatea judecătorilor constituționali.

50. Statutul special al judecătorilor constituționali nu permite ca aceștia să fie judecați decât după o procedură specială, ceea ce nu a dat posibilitate majorității parlamentare ca prin abuz să intervină pentru modificarea componenței nominale a Curții pentru a pedepsi un judecător pentru votul exprimat și pentru a atrage Curtea într-un conflict între instituția parlamentară și cea prezidențială.
51. În concluzie celor menționate supra, constatăm că cele două Hotărâri nr. 133 și 135 din 23 aprilie 2021, contravin art. 1 alin. (3), art. 6 coroborat cu art. 134 alin (3), art. 7 și art. 134 alin. (2) coroborat cu art. 136 alin (1) și 137 din Constituția Republicii Moldova.

B. Necesitatea suspendării acțiunii legii contestate până la soluționarea în fond a cauzei în conformitate cu art. 25¹ din Legea cu privire la Curtea Constituțională

52. În motivarea respectivei cerințe, precizăm că majoritatea parlamentară, pentru a-și întări poziția dominantă, cu scopul de a sancționa un judecător pentru opinia exprimată pe durata exercitării mandatului, cât și pentru a schimba politic componența nominală a Curții pentru a o atrage în luptele politice a adoptat cele două Hotărâri contestate ce au un efect foarte nociv pentru principiile constituționale, cât și pentru situația tensionată din stat.
53. În aceste condiții s-a creat un conflict între norme și o perspectivă proastă de a pune la îndoială atât componența, independența, cât și actele emise de Curtea Constituțională.
54. Suspendarea actului contestat rezultă din necesitatea de a opri abuzul de poziție dominantă din partea majorității parlamentare și a reveni la normalitatea descrisă în textul Constituției.
55. Cu atât mai mult că actele contestate afectează principii precum democrația, pluralismul politic, statul de drept, valori supreme ce sunt garantate de Constituție.
56. În condițiile crizei prin care trece Republica Moldova, nu avem nevoie de conflicte ce agravează situația existență și face imposibilă activitatea instituțiilor care trebuie să găsească soluții comune pentru depășirea situației grave în care suntem. În acest context, solicităm Înaltei Curți să se expună pe seama argumentelor invocate mai sus.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

6. Admiterea prezentei sesizări spre examinare și examinarea sesizării în regim de urgență.
7. Declararea sesizării admisibilă.

8. Suspendarea, până la soluționarea în fond a cauzei, a acțiunii a Hotărârilor nr. 133 și 135 din 23 aprilie 2021.
9. Exercițarea controlului constituționalității:
 - ***Hotărârile Parlamentului privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121/2019 privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 133 din 23 aprilie, 2021.***
 - ***Hotărârea Parlamentului privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, proiectul nr. 135 din 23 aprilie, 2021.***

VI – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

10. Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Semnătura:

Dinu Plîngău

Locul: Chișinău, Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 105, biroul 723, Parlamentul Republicii Moldova.

Data: 7 august, 2020